

УДК 78.071.5:781.68]-057.875:78

М. Б. Петренко

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ОБҐРУНТУВАННЯ КРИТЕРІЇВ ТА ПОКАЗНИКІВ СФОРМОВАНОСТІ КОНЦЕРТМЕЙСТЕРСЬКИХ ІНТЕРПРЕТАЦІЙНИХ УМІНЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ

У статті на основі науково-теоретичного доробку, згідно розробленої структури досліджуваного феномену обґрунтовуються критерії (ступінь умотивованості набуття концертмейстерських інтерпретаційних умінь та міра когнітивної спроможності, міра комунікативно-регулювальної спроможності, ступінь виконавсько-ансамблевої дієздатності, ступінь рефлексивної та контрольної оцінювальної спроможності), показники та встановлюються рівні сформованості концертмейстерських інтерпретаційних умінь майбутніх учителів музики.

***Ключові слова:** критерії, показники, рівні сформованості, концертмейстерські інтерпретаційні вміння, майбутні вчителі музики.*

Постановка проблеми. Сьогодні в навчальних закладах вищої педагогічної освіти музичного профілю дедалі більшу увагу приділяють пошукам нових підходів до професійної підготовки майбутніх учителів музики, спрямованих на формування самостійності, творчої ініціативи, здатності інтерпретувати музичні твори з огляду на потреби шкільної освіти. Саме за умов музично-виховного процесу в загальноосвітній школі вчитель музики взаємодіє з учнями, які мають обмежену музичну підготовку та недостатній рівень художньо-естетичного розвитку, що унеможлиблює їх повноцінну інтерпретаційну функцію. У цьому контексті актуальність і доцільність дослідження проблеми формування концертмейстерських інтерпретаційних умінь майбутніх учителів музики не викликає сумнівів.

Аналіз актуальних досліджень. Розвитку й формуванню вмінь, що необхідні для роботи в загальноосвітній школі присвячені численні праці в галузі музично-педагогічної науки (Л. Арчажникова, Г. Бошук, А. Григор'єв, О. Гумінська, Т. Захарченко, Т. Карпенко, С. Ковальова, І. Крюкова, О. Лобова, М. Лукьянова, Л. Масол, М. Моїсєєва, Д. Науказ, Г. Падалка, В. Пустовіт, О. Рафалович, О. Ростовський, М. Савельєва, Г. Сибірякова, Л. Хлебникова). Але в означеному науковому доробку не береться до уваги весь спектр умінь, необхідних для здійснення концертмейстерської роботи вчителя музики, а запропоновані вміння мають здебільше «технологічну», а не «художньо-змістову спрямованість» (О. Плотницька). Отже, аналітичні розвідки засвідчили, що проблема формування інтерпретаційних умінь майбутніх учителів музики у процесі концертмейстерської підготовки поки що не стала

об'єктом спеціального дослідження. Тому необхідним є визначення вимірів, чітко окреслених «еталонів» оцінювання зазначеного феномену.

Метою статті є обґрунтування критеріїв, показників і встановлення рівнів сформованості концертмейстерських інтерпретаційних умінь майбутніх учителів музики.

Виклад основного матеріалу. Під поняттям «критерій» (грецьк. *kriterion* – мірило, засіб судження) – слід розуміти систему засобів (принципів, зразків, норм, канонів, аргументів), на основі яких відбувається оцінювання, визначення чи класифікація будь-чого [1, 207].

Якщо предмети матеріальної культури оцінюються за їх відповідністю взірцям, стандартам і функціональному призначенню, то результати духовної культури створюють складнішу оцінну ситуацію. Тому розроблення критеріїв є вельми складним і відповідальним завданням даного дослідження. У сучасній музичній педагогіці науковці пропонують різні підходи до розробки критеріального апарату професійної підготовки майбутніх учителів музики, вивчаючи: художній та естетичний смак (Г. Падалка, А. Щербо); музичне сприйняття (О. Ростовський, О. Рудницька); культуру педагогічного спілкування (Т. Грищенко, Л. Побережна); інтерпретаційні процеси (В. Крицький, О. Ляшенко); різновиди вмінь, що забезпечують успішність професійної діяльності (Л. Василевська-Скупа, О. Плотницька); специфічні ансамблеві якості (Е. Економова, М. Моїсеєва).

Для контексту нашого дослідження певний інтерес становлять науково-педагогічні праці, де автори, визначаючи сформованість певних професійних умінь майбутніх учителів музики, обирають критерії, що співвідносяться зі структурою діяльності, яку ці вміння забезпечують.

Так, В. Крицький [2] розглядає діагностику вміння художньої інтерпретації як діагностику здатності до художньо-інтерпретаційної діяльності. За його переконанням, параметри діагностики, критерії й показники рівнів зорієнтовані на діагностування як процесу інтерпретаційної діяльності, так і її результату. Автор виділяє такі критерії сформованості розглядуваного феномену: за інтерпретаційними параметрами – художня достовірність, оригінальність, виконавська майстерність; за операційними параметрами – усвідомленість, узагальненість та самостійність.

Узагальнення змісту та структури художньо-педагогічної та художньо-аналітичної діяльності дало можливість О. Плотницькій [3] виділити компоненти художньо-аналітичних умінь, які було покладено в

основу визначення критеріїв – аксіологічного, когнітивно-операційного, енергетично-експресивного та творчо-діяльнісного.

Л. Василевська-Скупа [4], досліджуючи проблему професійної комунікативності майбутніх учителів музики, визначила блоки комунікативних умінь вчителя музики у процесі вокально-хорової діяльності (інформаційний, інтерактивний, перцептивний та творчий), що співвідносяться зі структурними компонентами педагогічного спілкування й комунікативною функцією диригента. Означені блоки досліджуваних умінь було покладено вченою в основу визначення відповідних критеріїв – когнітивно-інформаційного, перцептивно-гностичного, інтерактивного та творчо-діяльнісного.

У виявленні діагностичних параметрів сформованості концертмейстерських інтерпретаційних умінь майбутніх учителів музики ми виходили з розробленої нами структури цього феномену, що складається з чотирьох блоків, які перебувають у тісному взаємозв'язку: *мотиваційно-когнітивний, комунікативно-регулювальний, виконавсько-результативний, контрольньо-оцінювальний.*

Згідно цієї структури було виділено 4 критерії сформованості досліджуваного феномену: *ступінь умотивованості набуття концертмейстерських інтерпретаційних умінь та міра когнітивної спроможності, міра комунікативно-регулювальної спроможності, ступінь виконавсько-ансамблевої дієздатності, ступінь рефлексивної та контрольньо-оцінювальної спроможності.* Відповідно до критеріїв було визначено *показники*, що дозволяють виявити властивості досліджуваного явища.

При визначенні показників критерію *ступінь умотивованості набуття концертмейстерських інтерпретаційних умінь та міра когнітивної спроможності*, ми виходили з методологічного положення про визначну роль мотивів у будь-якій діяльності. Сучасними дослідниками проблем педагогічної праці доведено, що її продуктивність, передусім, детермінується структурою та якісними характеристиками професійної мотивації як логічного центру системи особистості й діяльності педагога [5, 94]. Саме комплекс стійких мотивів, як переживання чогось особистісно-значущого, повинен забезпечити позитивне ставлення майбутнього вчителя музики до професійної діяльності, активність і зацікавленість щодо оволодіння концертмейстерськими інтерпретаційними вміннями.

Також ми орієнтувалися на теоретичні досягнення філософської герменевтики, мистецтвознавчої та музично-педагогічної науки. Ці галузі наукового знання надають основоположного значення діям осмислення й освоєння змістового шару музичних творів в інтерпретаційному процесі. Так, філософи загострюють увагу на загальному предметі герменевтики – проблемі розуміння як створенні, генеруванні смислу й наголошують, що розуміння завжди пов'язане з виявленням смислу чи значенням системи, що вивчається. Мистецтвознавці та музиканти-педагоги, досліджуючи процесуальній бік виконавської інтерпретації, зазначають, що до цього поняття відноситься не лише результат виконавської діяльності, а й будь-яка творча діяльність, пов'язана з осягненням продукту первинної художньої діяльності.

Специфіка музичного мистецтва зумовлює співвідношення продуктивності процесу осягнення з умінням «розкодування» музичного твору. Розглядаючи педагогічно спрямований виконавський аналіз як засіб розшифрування музичних зразків для дитячої шкільної аудиторії, відомі музиканти-педагоги наголошують на його важливій ролі у процесі інтерпретування. За словами О. Ростовського, «процес осягнення змісту музики здійснюється в складній системі зовнішніх орієнтирів і внутрішніх координат, заданих природою музичного мислення, культурно-історичним контекстом, жанрово-стилістичними характеристиками творів, естетичними інтересами й художнім досвідом слухача» [6].

Процеси виявлення смислу музичних зразків повинні відбуватися на основі розгалуженої системи теоретичних знань, спиратися на широку ерудицію в усіх сферах музичної галузі. У науково-методичних працях ця проблема пов'язується з поняттям «тезаурус», що означає фонд спеціальних знань, сукупність термінів зі встановленими між ними зв'язками, тобто повний систематизований набір даних про певну галузь знань.

Специфіка опанування досліджуваних умінь потребує наповнення тезаурусу студентів знаннями, які характеризують типові, стійкі зв'язки музики й життя, співвідносяться з законами розвитку музичного мистецтва, особливостями музичної мови, специфікою музично-історичного процесу (стильова епоха, жанр, окремий автор, музичний твір), специфікою досліджуваної діяльності та ін.

За переконанням науковців, становлення мистецько-професійного тезаурусу майбутніх учителів музики передбачає не тільки накопичення певного теоретичного фонду знань, але й суміщення акцентів на здатність вільного оперування ними у вирішенні різних педагогічних завдань.

Наведені міркування зумовили визначення показників критерію *ступінь умотивованості набуття концертмейстерських інтерпретаційних умінь та міра когнітивної спроможності*, що відображає характер ставлення студентів до набуття досліджуваних умінь; характеризує ступінь володіння процесом осмислення й освоєння художньо-змістової сутності вокально-інструментальних творів для дітей; відображає повноту й дієвість професійного тезаурусу таким чином: *стійке позитивне ставлення до набуття концертмейстерських інтерпретаційних умінь (виражається наявністю інтересу до професії вчителя музики, розумінням сутності концертмейстерських інтерпретаційних умінь, усвідомленням практично-професійної необхідності й бажанням набуття цих умінь)*, *здатність здійснювати педагогічно спрямований виконавський аналіз вокально-інструментальних творів, достатній рівень сформованості мистецько-професійного тезаурусу*.

Орієнтиром у визначенні показників критерію *міра комунікативно-регулювальної спроможності* стали напрацювання психологічної, музично-педагогічної наук і виявлена специфіка інтерпретаційної концертмейстерської діяльності (ІКД) майбутнього вчителя музики. Виходячи з необхідності педагогічного керування в осмисленні-осягненні школярами музичних образів, науковці акцентують увагу на важливості дій узгодження в досліджуваному інтерпретаційному процесі.

Як відомо, саме комунікація є основою організації будь-якого процесу узгодження. Безпосереднє відношення до узгодження майбутніми педагогами власної трактовки музичного витвору зі школярами має спілкування як особливий вид комунікативної діяльності. Синтез таких його провідних функцій, як інформативна, емотивна та контактна, повинен забезпечити передачу учням раціональної й емоційної інформації про музичний твір та особливості його виконання; налаштувати учнів на потрібний емоційний стан; посприяти встановленню контакту зі школярами з метою вироблення єдиної стратегії у розумінні-осягненні та виконавському втіленні музичних зразків. Здійснення цих завдань можливе за рахунок використання засобів комунікативного процесу – мовних і немовних.

Одним із дієвих мовних засобів вищезгаданого процесу, що доведено музично-педагогічною наукою, є словесне повідомлення. Так, зокрема Г. Падалка, обґрунтовуючи важливість здійснення вербального повідомлення, наголошувала: «Одним із засобів емоційного впливу на

школярів є образна мова вчителя. Яскравою характеристикою, влучним словом можна привернути увагу до музики, підкреслити головне, спрямувати переживання дітей у потрібне русло. Завдяки поясненням складне й незрозуміле може стати доступним, цікавим і захоплюючим» [7, 31].

Іншим важливим засобом досліджуваного комунікативного процесу є різновид невербальних засобів, а саме – акустичний. На важливість застосування в навчально-виховному процесі школярів музично-виконавського показу наголошується в численних науково-методичних доробках. Так, Л. Василевська-Скупа переконана, що ознайомлення школярів з авторським задумом музичного твору відбувається за допомогою зразкового, виразного інструментального виконання. На її думку, це один із найкращих засобів спілкування з непрофесійними виконавцями, бо твір мистецтва завжди повідомляє про щось таке, що неможливо до кінця перевести у вербально-раціональний план [4].

Висока результативність досліджуваного процесу узгодження співвідноситься з умінням встановлювати й підтримувати зворотний зв'язок у спілкуванні. На думку Є. Проворової, означене вміння конче необхідне для вирішення таких задач: «визначення емоційного стану окремих учнів та класу в цілому; виявлення особливостей їх художньо-мисленнєвої діяльності; встановлення ступеню їх готовності до взаємодії з музикою, один з одним тощо» [8]. Дослідниця переконана, що усвідомлення вчителем музики важливості цих задач та готовність до їх виконання дозволяють йому своєчасно робити необхідні корективи в художньо-педагогічному процесі, оптимальним чином організовувати власну художньо-комунікативну діяльність [8].

Отже, з огляду на означене, показниками критерію *міра комунікативно-регульовальної спроможності*, що характеризує ступінь володіння майбутніми вчителями музики процесом узгодження власної виконавської концепції вокально-інструментального твору зі співвиконавцями-школярами були визначені: *уміння здійснювати вербальне повідомлення, музично-виконавський показ, встановлювати й підтримувати зворотний зв'язок у спілкуванні*.

Розробляючи показники критерію *ступінь виконавсько-ансамблевої дієздатності*, ми орієнтувалися на теоретичні досягнення мистецтвознавчої та музично-педагогічної науки, виявлену специфіку ІКД майбутнього вчителя музики.

Ці галузі наукового знання акцентують увагу на обумовленості дій виконавського відтворення продукту первинної художньої діяльності в

інтерпретаційному процесі. А специфіка виконавської діяльності на уроках музики, на їх думку, вимагає від учителів не тільки ансамблево-майстерного виконавського втілення заздалегідь опанованого вокально-інструментального твору для школярів, але й здатності до вправного орієнтування в незнайомому нотному тексті; здатності до перекладу музичного зразка з однієї тональності в іншу без зміни музики; здатності добирати акомпанемент; здатності перетворювати фактуру супроводу та здатності педагогічної проєкції власної виконавської «інтонаційної моделі» композиторського витвору.

Обґрунтовуючи необхідність вищезгаданих різноманітних форм музикування в досліджуваному інтерпретаційному процесі, науковці-педагоги стверджують, що вони є моделлю багатьох типових для педагогічної роботи ситуацій і дій, спрямованих на реалізацію процесу спілкування засобами музичного мистецтва.

Виходячи з цього, показниками критерію *ступінь виконавсько-ансамблевої дієздатності*, що характеризує ступінь володіння майбутніми вчителями музики процесом ансамблево-майстерного педагогічно спрямованого матеріально-звукового втілення власної узгодженої виконавської концепції вокально-інструментального твору для дітей були визначені: *уміння забезпечувати виконавський ансамбль зі співом школярів, читати з аркуша та транспонувати, перетворювати й спрощувати фактуру супроводу (поєднувати акомпанемент із сольною партією або хоровою партитурою), добирати акомпанемент до мелодії шкільної пісні*.

Підґрунтям для визначення показників критерію *ступінь рефлексивної й контрольної-оцінювальної спроможності* стало методологічне положення про важливу роль оцінно-контролювальної складової в будь-якій діяльності. У наукових доробках психологічної та педагогічної наук наголошується, що діяльність не тільки детермінована, але й самодетермінована; цілеспрямована повноцінна самореалізація особистості відбувається лише в тій діяльності, в складі якої наявні процеси самооцінки й самоконтролю.

Дослідники переконані, що оцінювання себе – власних якостей, можливостей, достоїнств, вад, почуттів, станів, успіхів у конкретній діяльності; здійснення моніторингу за ходом й проміжними результатами індивідуальної діяльності (порівняння отриманого результату з еталоном) – чинники ефективності діяльності та подальшого розвитку особистості.

Представники музично-педагогічної науки також упевнені, що процеси самооцінки й самоконтролю є умовою успішного професійного становлення майбутнього вчителя музики. Так, на думку Л. Кожевнікової, «позитивна «Я – концепція» педагога-просвітителя, на відміну від негативної «Я – концепції», забезпечує вищий рівень знань вихованців. З цього випливає, що спрямованість та зміст самооцінки дозволяє розглядати її як психологічну передумову досягнення майбутнім учителем найбільшої ефективності МПД» [9]. І. Коваленко впевнена, що «важливого значення набуває вміння оцінювати власні професійно-особистісні якості, що свідчить про емоційно-ціннісне ставлення особистості до знань про себе, про уявлення особистості щодо ступеня розвитку чи сформованості певних якостей». На її думку, розв'язання проблем мотиваційно-оцінної сфери є важливою ланкою в системі аналізу формування професійно-особистісних якостей [10].

Ураховуючи вищенаведені позиції, показниками критерію *ступінь рефлексивної й контрольної-оцінювальної спроможності*, що характеризує здатність майбутніх учителів музики до критичного оцінювання ходу досліджуваної діяльності та її результатів, порівняння отриманого результату з запланованим (еталоном), відображує ступінь задоволення чи незадоволення собою як суб'єкта досліджуваної діяльності, були визначені: *уміння здійснювати самоконтроль, забезпечувати самооцінку*.

Окреслені критерії та їх показники дозволяють виокремити три рівні сформованості досліджуваного феномену:

– *низький рівень* характеризується невиразним і нестійким характером мотивації до набуття досліджуваних умінь, обмеженістю мистецько-професійного тезаурусу, неспроможністю здійснювати педагогічно спрямований виконавський аналіз вокально-інструментальних творів для дітей, нездатністю до узгодження власної виконавської концепції означеного твору зі співвиконавцями-школярами, нездатністю до ансамблево-майстерного педагогічно-спрямованого матеріально-звукового втілення власної виконавської концепції вокально-інструментального твору для дітей. У студентів цього рівня «Я-концепція» не носить цілісний характер, а самооцінка має риси неадекватності. Спостерігається їх нездатність до самооцінки;

– *середній рівень* означений наявністю в майбутніх учителів музики спонукальних мотивів оволодіння досліджуваними вміннями, посередньою сформованістю фонду знань, частковою спроможністю

здійснювати педагогічно спрямований виконавський аналіз вокально-інструментальних творів для дітей, фрагментарним володінням здатності узгодження власної виконавської концепції музичного здобутку зі співвиконавцями-школярами; частковою здатністю до ансамблево-майстерного педагогічно-спрямованого матеріально-звукового втілення власної виконавської концепції вокально-інструментального твору для дітей. Студенти демонструють певну сформованість «Я-концепції». Спостерігається їх часткова здатність до самооцінки й самоконтролю;

– *високий рівень* характеризується позитивною мотивацією до набуття досліджуваних умінь, повнотою й дієвістю мистецько-професійного тезаурусу, спроможністю якісно здійснювати педагогічно спрямований виконавський аналіз вокально-інструментальних творів для дітей, здатністю до повноцінного узгодження власної виконавської концепції вокально-інструментального твору зі співвиконавцями-школярами, спроможністю до досконалого ансамблево-майстерного педагогічно-спрямованого матеріально-звукового втілення власної виконавської концепції музичного доробку для дітей. Студенти демонструють сформованість «Я-концепції», спроможність до здійснення самооцінки й самоконтролю.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Таким чином, матеріали даної статті доводять доцільність обґрунтування критеріїв та показників сформованості концертмейстерських інтерпретаційних умінь майбутніх учителів музики, що дає можливість діагностувати відповідні рівні (низький, середній, високий) сформованості досліджуваного феномену. Перспективи подальших наукових розвідок вбачаємо у розробці засобів для визначення кількісних показників рівнів сформованості зазначеного педагогічного явища.

ЛІТЕРАТУРА

1. Современная украинская энциклопедия. Т. 7 – Харьков : Книжный Клуб «Клуб Семейного Досуга», 2005. – 416 с.
2. Крицький В. М. Формування умінь художньої інтерпретації у студентів музичних факультетів педагогічних закладів вищої освіти : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Володимир Миколайович Крицький . – К., 1999. – 180 с.
3. Плотницька О. В. Формування художньо-аналітичних умінь майбутніх учителів музики : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.04 / Оксана Віталіївна Плотницька. – Житомир, 2005. – 260 с.
4. Василевська-Скупа Л. П. Формування комунікативних умінь майбутніх учителів музики в процесі фахової вокально-хорової підготовки : дис... канд. пед. наук : 13.00.04 / Людмила Павлівна Василевська-Скупа. – Вінниця, 2007. – 249 с.
5. Гузій Н. В. Основи педагогічного професіоналізму : навч. посіб. / Н. В. Гузій. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2004. – 155 с.

6. Ростовський О. Я. Методика викладання музики в основній школі : навчально-методичний посібник / Олександр Якович Ростовський. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2001. – 272 с.

7. Падалка Г. М. Учитель, музика, діти / Галина Микитівна Падалка. – К. : Муз. Україна, 1982. – 144 с.

8. Проворова Є. М. Методичні засади формування комунікативної компетентності майбутнього вчителя музики : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.02 / Євгенія Михайлівна Проворова. – К., 2008. – 248 с.

9. Кожевнікова Л. В. Підготовка майбутніх учителів початкових класів і музики до музично-просвітницької діяльності : дис... канд. пед. наук : 13.00.02 / Лариса Василівна Кожевнікова. – К., 2003. – 194 с.

10. Коваленко І. Г. Методика формування професійно-особистісних якостей майбутніх учителів музики в процесі вивчення диригентсько-хорових дисциплін : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теорія та методика навчання музики і музичного виховання» / І. Г. Коваленко. – К., 2008. – 19 с.

РЕЗЮМЕ

Петренко М. Б. Обоснование критериев и показателей сформированности концертмейстерских интерпретационных умений будущих учителей музыки.

В статье на основе обобщения научной мысли, согласно разработанной структуры исследуемого феномена обосновываются критерии (степень мотивированности приобретения концертмейстерских интеграционных умений и мера когнитивной возможности, мера коммуникативно-регулятивной возможности, степень исполнительно-ансамблевой дееспособности, степень рефлексивной и контрольно-оценивающей возможности) и показатели сформированности концертмейстерских интерпретационных умений будущих учителей музыки.

Ключевые слова: критерии, показатели, уровни сформированности, концертмейстерские интерпретационные умения, будущее учителя музыки.

SUMMARY

Petrenko M. Ustification of the criteria and indicators of concertmaster interpretational skills of the future music teachers.

The article actualized the problem of substantiation of criteria, indicators and the establishment of levels of concertmaster interpretational skills of the future music teachers.

On the basis of the scientific-theoretical works, according to the developed structure of the investigated phenomenon of criteria and indicators for diagnostics of the state of concertmaster interpretational skills of the future teachers of music, namely, the degree of motivation to the acquisition of concertmaster interpretational skills and degree of cognitive ability, indicators of which are: sustainable positive attitude to accession of concertmaster interpretational skills, with the ability to pedagogically aimed performing analysis of the vocal-instrumental works, a sufficient level of formation of artistic and professional thesaurus; a degree of communicative-regulatory capacity, which is measured by such indicators as the ability to verbal message and musical-performance display, the ability to establish and maintain feedback in communication; the degree of performance-ensemble capacity, the indicators of which are: the ability to provide a sense of ensemble with the singing of schoolchildren; sight-read and transpose, transform and simplify the texture support, to select an accompaniment to the melody of school songs; the degree of reflective and monitoring-evaluation capacity, which is measured by such indicators as the ability to exercise self-control, ability to self-esteem.

Three levels of investigational skills: high, medium and low are distinguished. The low level is characterized by the bland and the unsustainable nature of motivation to acquire investigational skills, limited artistic and professional thesaurus, and inability to pedagogically aimed performing analysis of vocal and instrumental pieces of music for children. The medium level is indicated by the presence in the future teachers of music of the motives of mastering the investigational skills, mediocre formation of knowledge fund, partial capacity to pedagogically aimed performing analysis of vocal and instrumental works for children. The high level is characterized by positive motivation to the attainment of the investigational skills, completeness and efficiency of the artistic and professional thesaurus, ability to perform pedagogically aimed performing analysis of vocal and instrumental works for children.

Key words: *criteria, indicators, levels of formation, concertmaster interpretational skills, future teachers of music*

УДК 73.31:37.036

А. А. Радієвська

Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди

МЕТОДИ І ПРИЙОМИ СТИМУЛЮВАННЯ СУБ'ЄКТИВНОЇ ЗАЦІКАВЛЕНОСТІ УЧНІВ МОЛОДШИХ КЛАСІВ ДО РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ У ЛІЦЕЯХ МИСТЕЦТВ

Проаналізовано методи, прийоми, форми стимулювання суб'єктивної зацікавленості учнів молодших класів до розвитку творчих здібностей у ліцеях мистецтв. Розкрито психолого-педагогічні основи стимулювання ціннісного ставлення учнів молодших класів до різних видів мистецтва, ліцею мистецтв, мистецької діяльності, власного (фізичного, психічного) «Я», творчої мистецької діяльності. Систематизовано методи і прийоми стимулювання, які розглядаються через зміст його реалізації у формах індивідуальної, групової та колективної творчості.

Ключові слова: *творчі здібності, стимулювання, суб'єктивна зацікавленість, ціннісне ставлення.*

Постановка проблеми. Сучасна шкільна мистецька освіта вимагає підвищення ефективності навчально-виховного процесу, пошуку методичного інструментарію стимулювання мотиваційної сфери творчої діяльності учнів молодших класів. Учені вважають, що поки що недостатня кількість учнів спрямовується до творчої діяльності. Виникає суперечність між потребою суспільства в яскравих особистостях, умотивованих до творчої діяльності та недостатністю методів і прийомів стимулювання молодших школярів до творчості.

Аналіз актуальних досліджень. Проблема методичного забезпечення навчально-виховного процесу в молодших класах докладно розкрита у працях відомих дидактів Ю. Бабанського, В. Бондара,